

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

1847

Vragen van het lid **Gesthuizen** (SP) aan de ministers van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie en van Veiligheid en Justitie over *de «uiterst benarde» positie van consumenten bij faillissementen* (ingezonden 16 februari 2011).

Antwoord van minister **Verhagen** (Economische Zaken, Landbouw en Innovatie), mede namens de minister van Veiligheid en Justitie (ontvangen 17 maart 2011).

Vraag 1

Wat is uw reactie op het bericht dat consumenten bij faillissementen een «uiterst benarde» positie innemen?¹

Antwoord 1

Als het gaat om de aanschaf van goederen, zoals consumentenelektronica, waarvoor wel een (aan)betaling is gedaan, maar levering niet kon plaatsvinden wegens een tussentijds faillissement van de betrokken winkel(keten), hebben consumenten, zoals overigens ook menige leverancier, over het algemeen de status van gewone schuldeiser in faillissement. Consumenten moeten zich voor de levering van het betrokken product of terugbetaling van de (aan)betaling vervoegen bij de curator, die ofwel alsnog tot levering kan overgaan ofwel tot gehele of gedeeltelijke terugbetaling van de (aan)betaling ten laste van de failliete boedel. Honorering van laatstgenoemde vorderingen komt doorgaans pas aan de orde als de boedel nog een positief saldo vertoont nadat de vorderingen van de separatisten (pand- en hypotheekhouders) en preferente schuldeisers zijn voldaan.

De ervaring leert dat failliete boedels meestal geen batig saldo bevatten ter voldoening van alle gewone schuldeisers; anders zou er immers geen faillissement zijn uitgesproken. Is op voorhand aannemelijk dat er onvoldoende baten zijn ter gehele of gedeeltelijke voldoening van concurrente vorderingen, dan kan de rechter-commissaris bepalen dat de afhandeling van concurrente vorderingen achterwege blijft (artikel 137a Faillissementswet). Kortom, de kans dat een consument in gevallen als de onderhavige zijn vooruit- of aanbetaling, of een groot deel daarvan, uit de boedel terug krijgt, is tamelijk gering. Dat is een van de vaak onvermijdelijke, maar tegelijk betreuenswaardige consequenties van een faillissement. In sommige gevallen kunnen andere winkelketens de gedupeerde consumenten, al dan niet na tussenkomst van de curator, tegemoet komen. Hiertoe

¹ z24.nl, Winkel failliet: wat kun je als klant?, februari 2011.

bestaat echter geen wettelijke verplichting. In het geval van het faillissement van IMpact Retail, waartoe It's Electronics, Prijstopper en Modern.nl behoren, heeft de curator gedeeltelijke oplossingen gevonden bij andere winkelketens. Op deze manier draagt de branche zelf bij aan schadebeperking bij de consument.

Vraag 2

Bent u met mij van mening dat het merkwaardig is dat schuldeisers die in het algemeen kapitaalkrchtig zijn, beter kunnen inschatten of een bedrijf failliet gaat en daar zelfs direct invloed op uit kunnen oefenen (zoals banken) meer kans hebben om hun geld terug te krijgen bij een faillissement dan minder kapitaalkrchtige schuldeisers die dat inzicht niet hebben en geen directe invloed hebben op een faillissement van een bedrijf (zoals mensen die al een (aan)betaling voor een product hebben gedaan), ook als dat product niet geleverd wordt vanwege het faillissement? Zo nee, waarom niet? Kunt u uw antwoord toelichten?

Antwoord 2

De positie van een schuldeiser in faillissement wordt niet bepaald door de vraag of en hoe kapitaalkrchtig men is, maar door de concrete relatie met de failliete ondernemer. Is dat bijvoorbeeld een nauwe economische (toeleveranciers) of financiële (banken) relatie, dan beschikt men over de nodige mogelijkheden om rechten veilig te stellen, bijvoorbeeld via een eigendomsvoorbehoud, hypotheek- of pandrecht. Inherent aan deze samenwerkingsrelatie is dat men een concreter zicht heeft op de economische situatie van een bedrijf.

Consumenten hebben een dergelijke informatiepositie meestal niet, omdat men vaak slechts (zeer) incidenteel zaken doet met een bedrijf. Ook zijn consumenten, omdat men koopt en niet levert, niet in de positie om een eigendomsvoorbehoud te vestigen. Kortom, de informatiepositie en rangorde in het faillissement hangen in de praktijk nauw samen met de aard en intensiteit van de relatie die met het failliete bedrijf bestond. Dit wordt treffend geïllustreerd door het feit dat ook een kleine, minder kapitaalkrchtige leverancier uiteindelijk het faillissement van een afnemer kan aanvragen bij wanbetaling.

Vraag 3

Welke maatregelen bent u bereid te nemen om bij een faillissement de positie van gewone mensen in balans te brengen met die van banken, zodat men meer kans heeft om geld terug te krijgen als het product niet geleverd wordt vanwege een faillissement?

Antwoord 3

Wij zien geen aanleiding om particulieren, bijvoorbeeld door de afschaffing van voorrechten en preferenties in faillissement, in een soortgelijke positie als banken te brengen. Uit de internetconsultatie die gehouden is over het voorontwerp van de Commissie insolventierecht, onder voorzitterschap van Kortmann, is gebleken dat dergelijke voorstellen op onvoldoende draagvlak konden rekenen. Onder meer omdat een verminderde verhaalspositie van banken zou kunnen leiden tot teruglopende kredietverstrekking aan het bedrijfsleven (vgl. de antwoorden op de schriftelijke vragen van het lid Gesthuizen, Kamerstukken II 2010/11, Aanhangsel nr. 1014).

Daar komt bij dat de onderhavige casus en de met de andere winkelketens getroffen regelingen goed illustreren dat de curator over de nodige instrumenten beschikt om de consequenties van een faillissement voor consumenten te verzachten. Voorts kunnen consumenten risico's vermijden door een product pas bij levering te betalen en geen of slechts een kleine aan- of vooruitbetaling te doen. Overigens ontwikkelt de markt hier al alternatieven in de vorm van een aanbetaling op een derdenrekening. Daarvan zijn inmiddels verschillende voorbeelden bekend, zoals het Nationaal Waarborgfonds Aanbetalingen en de Nationale Aanbetaling Garantie. Deze fondsen houden als derde partij de aanbetaling in beheer totdat de levering voltooid is, zodat aanbetalingen van klanten niet opgaan in een eventueel faillissement van de leverancier.

Ten slotte kunnen consumenten op ConsuWijzer.nl, het informatieloket van de Consumentenautoriteit, de NMa en de OPTA, informatie vinden over hun

rechten en plichten als consument. ConsuWijzer heeft naar aanleiding van het (dreigende) faillissement van IMpact Retail twee nieuwsberichten op haar website geplaatst om consumenten te informeren en bewust te maken van hun rechten bij faillissementen. Verder heeft ConsuWijzer ook diverse hulpmiddelen voor consumenten ontwikkeld, zoals voorbeeldbrieven waarmee consumenten makkelijker een vordering kunnen indienen bij de curator.